

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om vissa temporära förfaranden som med anledning av covid-19-epidemin tillämpas på inkomstgränsen för avträdelsetöd inom jordbruket

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att det stiftas en lag om vissa temporära förfaranden som med anledning av covid-19-epidemin tillämpas på inkomstgränsen för avträdelsetöd inom jordbruket. I lagen föreslås det bestämmelser om att vissa villkor enligt lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk och lagen om avträdelsetöd för lantbruksföretagare som gäller betalning av avträdelsetöd och inledande av betalning, avbrytande av betalning av avträdelsetöd samt avträdelsetötagarens skyldighet att lämna uppgifter inte ska tillämpas från den 1 mars 2021 till och med den 31 december 2021. Målet med lagförslaget är att i syfte att trygga försörjningsberedskapen under de omständigheter som uppstått till följd av covid-19-epidemin temporärt göra det möjligt för stödmottagare som är berättigade till avträdelsetöd inom jordbruket att förvärvsarbeta i uppgifter som är kritiska med tanke på jord- och skogsbruksministeriets ansvarsområde, utan att beloppet av den inkomst som tjänas in i arbetet påverkar avträdelsetötagarens rätt att få avträdelsetöd under tiden från den 1 mars till och med den 31 december 2021. Propositionen motsvarar den temporära lag som gällde från den 16 mars till och med den 31 december 2020.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft så snart som möjligt och avses gälla till utgången av 2021.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Beredning	5
2 Nuläge	5
3 Målsättning	8
4 Förslagen och deras konsekvenser	8
4.1 De viktigaste förslagen	8
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	9
5 Remissvar	12
6 Specialmotivering	12
7 Ikraftträdande	13
8 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	13
LAGFÖRSLAG	17
Lag om vissa temporära förfaranden som med anledning av covid-19-epidemin tillämpas på inkomstgränsen för avräddelsestöd inom jordbruket	17

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

I Finland råder förhållanden som avviker från det normala till följd av coronavirusläget. I början av covid-19-epidemin konstaterade statsrådet den 16 mars 2020 i samverkan med republikens president att undantagsförhållanden enligt beredskapslagen (1552/2011) råder på grund av pandemin. Dessa gällde till och med den 15 juni 2020. Efter den lugnare perioden under sommaren och hösten 2020 började epidemin på nytt accelerera före jul särskilt på grund av virusvarianter. På grund av det försämrade epidemiläget konstaterade statsrådet den 1 mars 2021 i samverkan med republikens president att det i Finland igen råder sådana undantagsförhållanden som avses i 3 § 5 punkten i beredskapslagen. Dessa upphörde den 27 april 2021. Därför har regeringen fattat beslut om exceptionella åtgärder som har genomförts dels genom befogenheter som ingår i beredskapslagen och lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016), dels genom ny lagstiftning. I dessa åtgärder har ingått bl.a. att begränsa offentliga sammankomster, att stänga Finlands yttre gränser och att begränsa öppethållningen för olika restauranger och kaféer.

Främjandet av hälsosäkerheten i den gränsöverskridande trafiken har en central inverkan på förhindrandet av spridningen av epidemin i synnerhet i en situation där incidensen av covid-19 eller förekomsten av virusvarianter är större utanför Finlands gränser.

I mars 2020 återinfördes gränskontrollen vid de inre gränserna tillfälligt på basis av statsrådets beslut. För närvarande gäller statsrådets beslut om tillfälligt återinförande av gränskontrollen vid de inre gränserna fram till den 25 maj 2021. På motsvarande sätt har persontrafiken från länder utanför EU- och Schengenområdet begränsats. I besluten fastställs tillåtna inresegrunder vid de gränsövergångsställen som är öppna för persontrafik med beaktande av Institutet för hälsa och välfärd expertbedömning av läget när det gäller den smittsamma sjukdomen covid-19 och dess utveckling i olika länder.

Institutet för hälsa och välfärd har utfärdat allmänna anvisningar för resenärer om bekämpningen av smitta av covid-19 i den gränsöverskridande trafiken samt rekommenderat testning och karantän efter inresan av resenärer som kommer från riskländer. Social- och hälsovårdsministeriet har utfärdat anvisningar till kommuner, samkommuner och regionförvaltningsverk om åtgärder som främjar hälsosäkerheten i den gränsöverskridande trafiken. Kommunerna och samkommunerna har ordnat allmänna hälsokontroller vid gränsövergångsställena enligt 14 § i lagen om smittsamma sjukdomar och covid-19-testning av inresande. Regionförvaltningsverken har fattat beslut om obligatoriska hälsokontroller av inresande.

Ett intyg över ett covid-19-test med negativt resultat som tagits före resan har sedan hösten 2020 rekommenderats för personer som anländer till Finland. På basis av en rekommendation av Institutet för hälsa och välfärd har en del trafikidkare som en förutsättning för att få stiga ombord på flyget börjat kräva ett intyg över ett covid-19-test som har tagits högst 72 timmar före resan och vars resultat är negativt.

Statsminister Marins regering beslutade den 4 februari 2021 om de förfaranden som ska iakttas vid inresa för utländsk säsongsarbetskraft 2021. Som grund låg liksom 2020 en förteckning som baserar sig på myndigheternas bedömning av nödvändiga arbetsuppgifter som är akuta med tanke på försörjningsberedskapen eller kritiska med tanke på verksamheten inom branschen och som inbegriper betydande underhållsarbeten. Med kritiska arbetsuppgifter avses uppgifter som

måste utföras omedelbart och om de lämnas ogjorda påverkar detta väsentligt försörjningsberedskapen eller verksamheten inom branschen. Inom primärproduktionen inom jordbruk och trädgårdsodling är sådana arbetsuppgifter som är akuta med tanke på försörjningsberedskapen eller kritiska med tanke på verksamheten inom branschen bl.a. arbeten som är nödvändiga med tanke på husdjursproduktionen och djurskötseln och djurhälsan. Till de sistnämnda uppgifterna hör t.ex. avbytarservicen inom jordbruket, där en lantbruksföretagare som bedriver husdjursproduktion kan få en vikarie att sköta djuren för sin räkning när han eller hon tar ut semester eller t.ex. insjuknar. Statsminister Marins regering beslutade att det 2021 inte ska ställas några kvoter av samma typ som 2020 för säsongarbetare som kommer till landet från länder utanför Schengenområdet utan arbetsgivaren ansvarar för bedömningen av mängden nödvändig arbetskraft som behövs. Regeringen fattade också ett beslut om att särskild vikt ska fästas vid de kommande säsongarbetarnas hälsosäkra inresa, förflyttning till och vistelse på gårdarna. Vid inresan och de testningar som hänför sig till den samt vid eventuell karantän iaktas anvisningarna från Institutet för hälsa och välfärd (THL), regionförvaltningsverken (RFV) och gränsmyndigheterna. De gårdar som sysselsätter utländska säsongarbetare ska i samarbete med de lokala hälsovårdsmyndigheterna utarbeta en hälsosäkerhetsplan, i vilken antecknas de försiktighetsåtgärder och den verksamhet som ska iakttas vid upptäckten av eventuell smitta. Arbetsgivaren bekräftar att det finns en plan på samma blankett där det motiveras att arbetstagarens arbete är nödvändigt och kritiskt.

Under normala år har cirka 16 000 utländska säsongarbetare arbetat inom jordbruk och trädgårdsodling. Sammanlagt 9 000 tillstånd eller visum för säsongarbete beviljades 2020 till länder utanför Schengenområdet, men till landet kom slutligen endast knappt 7 000 säsongarbetare. Det minskade antalet arbetstagare kompensades bl.a. genom att anpassa produktionen samt genom att rekrytera inhemsk arbetskraft. En förstärkning av rekryteringen av inhemsk arbetskraft planeras och genomförs också 2021, men bl.a. på grund av svårigheterna med tillgången på arbetskraft och rutin kan den inhemska arbetskraften endast ersätta en del av de erfarna utländska arbetstagarna. Således är det mycket viktigt att få en tillräcklig mängd utländsk säsongarbetskraft till landet. Det kan dock förväntas att antalet människor som anländer inte heller i år når upp till samma nivå som under normala år och att åtminstone någon grad av brist på arbetskraft är att vänta också 2021.

Livsmedelsförsörjningens betydelse ökar under de omständigheter som uppstått till följd av covid-19-epidemin och nu är det årets viktigaste tid med tanke på tryggheten av livsmedelsförsörjningen, dvs. den nya skördeperioden. Behovet av säsongarbetskraft på gårdsbruksenheterna sträcker sig från planteringsarbetena på våren till skörden som pågår till oktober. Om covid-19-sjukdomsläget fortsätter kommer också eventuella insjuknanden att medföra behov av extra arbetskraft ännu under slutet av året. Den kritiska personalen utgörs av personer med specialkompetens. De mest kritiska och brådskande arbetena finns inom jordbruket och trädgårdsodlingen i början av växtperioden och inom skötseln av produktionsdjur, och dessa arbeten kommer att behöva yrkeskunnig arbetskraft. Primärproduktionen är särskilt viktig med tanke på vår försörjningsberedskap eftersom vi när covid-19-epidemin framskrider och fortsätter inte kan vara säkra på att vi kan importera jordbruks- och trädgårdsprodukter normalt. Kompetens och yrkesskicklighet som är viktig med tanke på primärproduktionen kan bedömas finnas hos tidigare jordbruksidkare som upphört med att bedriva jordbruk. Med tanke på lagstiftningen om avträdelsetöd har avträdarna dock endast en begränsad möjlighet att förvärvsarbeta utan att den inkomst som tjänas in inverkar på avträdarens rätt att få avträdelsetöd.

Jord- och skogsbruksutskottet konstaterade i sitt utlåtande om propositionen med förslag till lagar om temporär ändring av utlänningslagen och lagen om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för säsonganställning (JsUU 4/2020 rd) att de mest kritiska uppgifterna för

närvarande är vårarbetet inom trädgårdsbranschen samt djurskyddsarbetena inom djurproduktionen. På djurgårdar kan bristen på utländsk säsongsarbetskraft medföra allvarliga djurskyddsproblem på enskilda gårdar och på trädgårdsenheter kan produktionen under hela växtperioden gå förlorad. Även för att odlingen på åkermark ska lyckas krävs yrkeskunnig arbetskraft för att utföra vårarbetena. Utskottet ansåg det nödvändigt att det utöver utländsk arbetskraft vidtas snabba åtgärder för att öka den inhemska arbetskraftens rörlighet och få inhemsk arbetskraft till säsongsarbete inom primärproduktionen. Utskottet ansåg att åtgärderna enligt regeringens proposition är nödvändiga, men konstaterade med beaktande av det kända behovet av säsongsarbetskraft att de inte är tillräckliga. Utskottet förutsatte därför att man ännu utreder ytterligare metoder för att säkerställa arbetskraften inom de sektorer som är kritiska med tanke på försörjningsberedskapen. Med beaktande av vad som anförts ovan i ärendet svarar denna proposition för 2021 del för ytterligare metoder för att säkerställa arbetskraften inom de sektorer som är kritiska med tanke på försörjningsberedskapen.

För att trygga tillgången på inhemsk säsongsarbetskraft har man gjort en tidsbunden höjning av det skyddade beloppet av utkomstskyddet för arbetslösa och utvidgat möjligheterna att använda det rörlighetsunderstöd som avses i lagstiftningen om utkomstskydd för arbetslösa för viss tid. Möjligheten att för viss tid avstå från att tillämpa en förvärvsinkomstgräns för avträdelsestöd som gällde 2020 och som nu föreslås förbättrar dessutom tillgången på inhemsk säsongsarbetskraft. Arbets- och näringsbyråerna hjälper också arbetsgivare att hitta arbetstagare för säsongsarbete också i hemlandet. Möjligheterna att hitta säsongsarbetare från andra EU-/EES-länder stöds dessutom genom virtuella europeiska rekryteringsevenemang.

1.2 Beredning

Propositionen har beretts i brådskande ordning på grund av de undantagsförhållanden som gällde. Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt LPA har deltagit i beredningen av propositionen.

Utlåtande begärdes av följande instanser: justitieministeriet, finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, arbets- och näringsministeriet, Livsmedelsverket, Statens ämbetsverk på Åland, Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt LPA, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC och ProAgria Keskusten Liitto.

2 Nuläge

I syfte att förbättra jordbrukets struktur har åren 1995–2018 avträdelsestöd beviljats dem som varaktigt upphört med att bedriva jordbruk. Det senaste systemet med avträdelsestöd för jordbruket upphörde den 31 december 2018, och nya avträdelsestöd beviljas inte längre. Avträdelsestöd betalas dock fortfarande med stöd av lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk (612/2006) och lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare (1293/1994), och de motsvarar i fråga om bestämmelserna om avträdelsestöd i huvudsak varandra. Utbetalningen av avträdelsestöden fortsätter fortfarande i praktiken och den sista betalningsposten för avträdelsestödet kommer att betalas ut 2029.

Avträdelsestödet är ett strukturstöd till jordbruket som har kunnat beviljas en lantbruksföretagare som varaktigt upphör med att bedriva kommersiellt jordbruk genom att överlåta minst sin gårdsbruksenhets jordbruksjord och vid generationsväxlingar dessutom produktionsbyggnader på det sätt som föreskrivs i lagen om avträdelsestöd. En förutsättning för att stöd ska beviljas har varit att lantbruksföretagaren äger gårdsbruksenheten helt eller delvis och har bedrivit jordbruk under tio år omedelbart före avträdelsen för egen eller gemensam räkning samt minst fem år omedelbart före överlåtelsen har varit försäkrad såsom lantbruksföretagare med stöd av lagen

RP 77/2021 rd

om pension för lantbruksföretagare (1280/2006). Också lantbruksföretagarens make och en sådan efterlevande make som har giftorätt i en gårdsbruksenhet som ingår i kvarlåtenskapen har kunnat få avträdelsetöd, även om de inte alls har någon ägarandel i den gårdsbruksenhet som avträdelsetöden gäller. Det väsentliga för att få avträdelsetöd har varit ställningen som företagare på gårdsbruksenheten. Gränsen mellan företagande och anställningsförhållande bestäms med stöd av lagen om pension för lantbruksföretagare.

Avträdelsetödet bestäms individuellt för varje stödmottagare och stödet består av ett grundbelopp och en kompletteringsdel. Avträdelsetödets grundbelopp är lika stort som den invalidpension som enligt lagen om pension för lantbruksföretagare skulle ha beviljats lantbruksföretagaren, om han eller hon när avträdelsetöden skedde hade haft rätt till full invalidpension. När grundbeloppets storlek fastställs beaktas dock inte sådan rätt till pension som grundar sig på arbete i egenskap av stipendiat enligt lagen om pension för lantbruksföretagare, på lantbruksföretagarens arbets- eller tjänsteförhållande eller på annan företagareverksamhet än den som avses i lagen om pension för lantbruksföretagare. I grundbeloppet för avträdelsetödet beaktas inte heller pensionsskydd som tjänats in för oavlönad tid. På beräkningen av grundbeloppet för avträdelsetödet inverkar den pensionsgrundande arbetsinkomsten enligt lagen om pension för lantbruksföretagare samt pensionens tillväxtprocent. Avträdelsetödets grundbelopp innefattar dessutom den andel för återstående tid som avses i 70 § i lagen om pension för lantbruksföretagare, med vilken avses tiden från ingången av året för avträdelsetöden till utgången av den kalendermånad under vilken avträdelsetöden fyller 63 år. I fråga om andelen för återstående tid tillväxer pensionen enligt gällande bestämmelser med 1,5 procent per år från ingången av avträdelsetöden till utgången av den månad då personen fyller 63 år. Avträdelsetödets grundbelopp består av det sammanlagda beloppet av den pension som tjänats in fram till utgången av året före avträdelsetöden och pensionsdelen för återstående tid. Den pensionsdel som intjänats före utgången av det år som föregår avträdelsetöden justeras dessutom med den i 83 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006) avsedda livslängdskoefficienten som fastställts för det år under vilket avträdelsetöden sker. Grundbeloppet för avträdelsetöden justeras årligen med det arbetspensionsindex som avses i 98 § i lagen om pension för arbetstagare. När utbetalningen av avträdelsetöd har inletts, tillväxer pensionen för annat förvärvsarbete med 1,5 procent per år för mottagaren av avträdelsetöden, dvs. på motsvarande sätt som för de personer som får pension.

För att få avträdelsetöd förutsätts det att bedrivande av kommersiellt jordbruk och leveransarbete i skogsbruket upphör permanent. Dessutom har också annan förvärvsverksamhet begränsats. Enligt 14 § 1 mom. i lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk betalas avträdelsetöd inte förrän avträdelsetöden till Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt (LPA) har lämnat in en utredning att även andra förvärvsarbeten än bedrivande av kommersiellt jordbruk och leveransarbete i skogsbruket har upphört eller att de har minskat så att hans eller hennes förvärvsinkomst av dem kan uppskattas bli mindre än 523,61 euro per månad, justerat med den lönekoefficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006), dvs. 767,09 euro per månad på 2021 års nivå. Som inkomst enligt nämnda lagrum betraktas dock inte stöd för närståendevård enligt lagen om stöd för närståendevård (937/2005) eller arvode enligt familjevårdarlagen (312/1992).

När det gäller utbetalning av avträdelsetöd betalas enligt 38 § 1 mom. 3 punkten i lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk avträdelsetöd dock inte förrän avträdelsetöden har upphört med andra förvärvsarbeten eller minskat dem så att avträdelsetöden inkomster därav kan uppskattas bli mindre än det belopp som anges i 14 §. Enligt 38 § 2 mom. i den ovannämnda lagen betalas avträdelsetöd inte för en kalendermånad som inte är hel.

Bestämmelser om avbrytande av betalning av avträdelsetöd finns i 45 § i lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk. Enligt 45 § 1 mom. betalas avträdelsetöd inte för en

RP 77/2021 rd

kalendermånad under vilken mottagaren av avträdelsestöd förvärvsarbetar och förtjänar minst 523,61 euro per månad, justerat med den lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006). Som inkomst beaktas då inte inkomst som avses i 14 § i den lagen och som inte heller när avträdelsestöd beviljas räknas som inkomst av förvärvsarbete. Den ovan nämnda förvärvsinkomstgränsen justeras årligen med den lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare. När Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt får kännedom om en omständighet på basis av vilken avträdelsestöd inte får betalas, ska pensionsanstalten med stöd av 45 § 2 mom. i lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk avbryta betalningen från följande möjliga betalningsperiod, om orsaken till att avbryta betalningen av avträdelsestödet fortfarande föreligger.

Bestämmelser om avträdelsestödtagarens skyldighet att lämna uppgifter finns i 49 § i lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk. Enligt 49 § 2 mom. 2 punkten är den som får avträdelsestöd skyldig att underrätta pensionsanstalten om att han eller hon har börjat förvärvsarbete och får en förvärvsinkomst som är minst lika stor som det belopp som föreskrivs i 45 § 1 mom. eller att förvärvsinkomsten av förvärvsarbete stiger till minst nämnda belopp. Enligt 30 a § i lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare är den som får avträdelsestöd skyldig att underrätta pensionsanstalten om sådana förändringar som inverkar på hans eller hennes rätt att få avträdelsestöd eller på beloppet av det avträdelsestöd han eller hon erhåller. Enligt 30 a § 3 mom. utfärdas närmare bestämmelser om de förändringar enligt 1 mom. som den som får avträdelsestöd är skyldig att lämna upplysningar om. Enligt 22 § 2 punkten i förordningen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare (1583/1994) är den som får avträdelsestöd skyldig att underrätta pensionsanstalten om att han eller hon har inlett förvärvsarbete som ger en förvärvsinkomst som uppgår till minst det belopp som nämns i 25 § 1 mom. i lagen om avträdelsestöd eller om att förvärvsinkomsten av förvärvsarbetet ökat till minst det nämnda beloppet.

De som får avträdelsestöd utför numera vid sidan av avträdelsestödet vanligen avbytararbete inom lantbruket samt i viss mån andra arbeten, t.ex. olika uppgifter inom hälso- och sjukvården. Lantbruksavbytare har till uppgift att sköta lantbruksidkarens dagliga djurskötseluppgifter. Avbytare sköter de arbeten som är nödvändiga med tanke på produktionsdjurens välbefinnande. Kunnandet hos avträdare har enligt uppgifter från Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt också tidigare utnyttjats i avbytar-service som de lokala enheterna för avbytar-service ordnat.

Det undantag från inkomstgränsen för avträdelsestöd som nu föreslås gällde temporärt också 2020. Om det tidsbegränsade undantaget fanns det bestämmelser i lagen om vissa temporära förfaranden som med anledning av covid-19-epidemin tillämpas på inkomstgränsen för avträdelsestöd inom jordbruket (446/2020). De inkomster som de som får avträdelsestöd tjänat in på basis av det arbete som de utfört under tiden från den 16 mars till och med den 31 december 2020 påverkade inte utbetalningen av avträdelsestödet. Den temporära lagen trädde i kraft den 17 juni 2020 och den tillämpades retroaktivt på förvärvsinkomster som tjänats in från och med den 16 mars 2020. Lagen gällde till och med den 31 december 2020. Genom den temporära lagen tryggades för sin del för 2020 tillgången på arbetskraft inom primärproduktionen inom jordbruket och trädgårdsbranschen, vilka är centrala med tanke på försörjningsberedskapen.

Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt informerade i juni 2020 genom ett personligt brev alla sina kunder som under den temporära lagens tillämpningstid hade rätt till avträdelsestöd om att inkomstgränsen för avträdelsestödet slopas från den 16 mars till och med den 31 december 2020. Den möjlighet att lyfta avträdelsestöd vid sidan av arbetet som den temporära lagen erbjöd utnyttjades av sammanlagt 80 personer vars betalning av avträdelsestöd hade avbrutits eller inte hade börjat på grund av att deras förvärvsinkomster överskred inkomstgränsen. Till dem betalades under 2020 sammanlagt 634 373,48 euro i avträdelsestöd. Det undantag som gällde 2020 beräknades öka utgifterna för avträdelsestödet med högst 1 000 000 euro. Denna tilläggskostnad

bedömdes uppstå av 90 s.k. vilande avträdelsetöd och 30 avbrutna avträdelsetöd, dvs. med medverkan av sammanlagt 120 personer. Utfallet 2020 i både person- och eurobelopp var cirka två tredjedelar av det uppskattade utfallet.

Dessutom arbetade en del av de 1 700 stödmottagarna inte tidigare eller deras inkomster underskred inkomstgränsen för avträdelsetödet. Även deras arbete inom primärproduktionen inom jordbruket och trädgårdsbranschen underlättades av den temporära lagen. Ur Lantbruksföretagarnas pensionsanstalts statistik är det dock inte möjligt att få uppgifter om antalet personer till denna del.

Exakta uppgifter om förvärvsarbete som utförs och hur det fördelas mellan olika branscher finns inte att tillgå. Enligt Lantbruksföretagarnas pensionsanstalts avgiftsregister arbetade de som fick avträdelsetöd, vilkas avträdelsetöd hade varit avbrutet eller vilande, i genomsnitt 4,9 månader under tiden för den temporära lagen för 2020.

3 Målsättning

Målet med lagförslaget är att i syfte att trygga försörjningsberedskapen under de omständigheter som uppstått till följd av covid-19-epidemin temporärt göra det möjligt för stödmottagare som är berättigade till avträdelsetöd inom jordbruket att förvärvsarbeta i uppgifter som är kritiska med tanke på jord- och skogsbruksministeriets ansvarsområde, utan att beloppet av den inkomst som tjänas in i arbetet påverkar avträdarens rätt att få avträdelsetöd under tiden från den 1 mars till och med den 31 december 2021.

Syftet med propositionen är att i större utsträckning än för närvarande främja utnyttjandet av arbetsinsatsen och kunskaper hos dem som får avträdelsetöd och på så sätt stödja uppnåendet av försörjningsberedskapsmålen under de omständigheter som uppstått till följd av covid-19-epidemin inom branscher som är kritiska med tanke på primärproduktionen, i synnerhet inom jordbruk och trädgårdsodling.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I denna proposition föreslås vissa undantagsförfaranden som temporärt ska iaktas i fråga om bestämmelserna om inkomstgränsen för avträdelsetöd inom jordbruket i lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk och lagen om avträdelsetöd för lantbruksföretagare. Eftersom det under de omständigheter som uppstått till följd av covid-19-epidemin finns tillgång till utländsk säsongsarbetskraft som endast motsvarar en liten del av behovet, bör man sträva efter att öka tillgången till inhemsk arbetskraft särskilt med avseende på behovet av säsongsarbetskraft inom jordbruk och trädgårdsodling under våren, sommaren och hösten. Dessutom måste man förbereda sig för att det finns tillgång till tillräckligt med yrkesskicklig avbytarhjälp vid sjukdomsfall särskilt på husdjursgårdar också under slutet av året, när covid-19-epidemin kan orsaka sjukdomsfall på gårdarna. De som får avträdelsetöd är tidigare jordbruksidkare som har den specialkompetens och yrkesskicklighet som krävs inom jordbruket. Därför bör de som får avträdelsetöd få arbeta mer än för närvarande utan att förlora avträdelsetödet. För de flesta är avträdelsetödets belopp mindre än 1000 euro i månaden. På grund av inkomstgränsen har endast en liten del av dem som får avträdelsetöd utfört tillfälligt arbete i den omfattning att den maximala förvärvsinkomsten har överskridits. I det nuvarande epidemiologiska läget bör en kompetent arbetsinsats kunna utnyttjas fullt ut. Därför föreslås att vissa villkor som gäller inkomstgränserna för inkomst från annat arbete än bedrivande av kommersiellt jordbruk eller le-

veransarbete i skogsbruket, betalning av och inledning av betalning av avträdelsetöd, avbrytande av betalning av avträdelsetöd samt anmälningsskyldigheten för den som får avträdelsetöd, inte ska tillämpas under tiden mellan den 1 mars och den 31 december 2021. Syftet med propositionen är att i syfte att trygga försörjningsberedskapen under de omständigheter som uppstått till följd av covid-19-epidemin temporärt göra det möjligt för stödmottagare som är berättigade till avträdelsetöd inom jordbruket att förvärvsarbeta i uppgifter som är kritiska med tanke på jord- och skogsbruksministeriets ansvarsområde, utan att beloppet av den inkomst som tjänas in i arbetet påverkar avträdarens rätt att få avträdelsetöd under tiden mellan den 1 mars och den 31 december 2021. Det föreslås att lagen ska tillämpas retroaktivt från och med den 1 mars 2021 för att säkerställa likabehandling av stödmottagare till den del det är fråga om stödmottagare som redan under undantagsförhållandena har hunnit arbeta i en sådan omfattning att till stödmottagaren inte har betalats stöd till följd av att den inkomstgräns som i lagarna om avträdelsetöd anges för andra förvärvsinkomster har överskridits.

På grund av de föreslagna undantagsförfarandena kan avträdelsetöd betalas temporärt till utgången av 2021 också i det fall att förvärvsinkomsterna av annat arbete än bedrivande av kommersiellt jordbruk eller leveransarbete i skogsbruket för en avträdare som annars är berättigad till avträdelsetöd kan uppskattas vara 523,61 euro eller mer per månad justerat med den lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare. Med tanke på den administrativa bördan kan propositionen också i fråga om genomförandet bedömas vara det enklaste alternativet för Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt. Det nuvarande systemet med avträdelsetöd omfattar cirka 1 800 personer (1 778 personer läget den 28 februari 2021) som kommer att omfattas av den föreslagna temporära lagen.

I samband med arbetspensionsreformen 2017 föreskrevs det att pensionen i regel växer med 1,5 procent av årsinkomsten från allt förvärvsarbete. I detta sammanhang föreskrevs emellertid om en övergångsbestämmelse enligt vilken tillväxtprocenten för personer i åldern 53—62 år kommer att vara 1,7 procent fram till utgången av 2025. Om en person emellertid går i pension eller börjar få avträdelsetöd, är tillväxtprocenten för förvärvsarbete vid sidan av pension eller avträdelsetöd 1,5 procent. För personer vars avträdelsetöd inte har börjat betalas på grund av annat förvärvsarbete föranleder inledningen av utbetalningen av avträdelsetöd till följd av propositionen att den intjäningsprocent för arbetspension som tjänas in för förvärvsarbetet kan minska med 0,2 procent efter det att utbetalningen av avträdelsetöd har inletts och den lägre intjäningsprocenten för annat förvärvsarbete fortsätter även efter att lagen har trätt i kraft. Därför ska utbetalningen av avträdelsetöd i dessa situationer inledas endast på basis av en skriftlig anmälan, som avträdaren ska lämna in till Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt under den tid lagen har varit i kraft.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

Vid tidpunkten för beredningen av regeringspropositionen är det ännu svårt att förutse hur länge begränsningsåtgärderna kommer att gälla och hur djupt de ekonomiska konsekvenserna av covid-19-epidemin sträcker sig. Det är omöjligt att veta hur länge dessa faktorer kommer att påverka jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde på ett sådant sätt att bristen på erfaren och kunnig arbetskraft inte börjar äventyra sådana arbetsuppdrag som är akuta med tanke på försörjningsberedskapen eller kritiska för verksamheten i branschen, t.ex. arbete som är nödvändigt med tanke på husdjursproduktionen, djurskötseln och djurhälsan och t.ex. sådana arbeten som utförs på friland och i växthus och som är nödvändiga för växtproduktionen, inklusive foderproduktionen.

EU-regler för statligt stöd

De undantagsförfaranden som föreslås i propositionen inverkar inte på fullgörandet av Finlands förpliktelser enligt EU-lagstiftningen eller reglerna om statligt stöd. Det senaste systemet med avträdelsestöd som notifierats till kommissionen upphörde den 31 december 2018 och utbetalningarna enligt det systemet fortsätter, men själva stödsystemet och kommissionens godkännande av det som statligt stöd har upphört att gälla.

Med tanke på EU-reglerna för statligt stöd är det värt att notera att det i stödet enligt systemet med avträdelsestöd handlar om ett krav som ställs på företagare som gäller bedrivande av jordbruk men som inte omfattar lönearbete. Antalet stödmottagare kommer varken att öka eller minska till följd av den föreslagna temporära lagen, stödnivån kommer inte att öka och propositionens konsekvenser för konkurrensen kan i princip inte anses gynna enbart vissa företag eller branscher. På grund av de undantagsförfaranden som gäller inkomstgränsen för lönearbete och som ska införas genom den temporära lag som föreslås i propositionen, förefaller det inte på dessa grunder uppstå något nytt statligt stöd som ska anmälas.

Med tanke på EU-reglerna för statligt stöd är det närmast frågan om huruvida kriterierna för det statliga stödets godtagbarhet kan ändras efter det att stödprogrammet upphört att gälla. Kommissionen har bedömt lämpligheten för stödordningen inom det senaste systemet med avträdelsestöd som upphörde 2018 med tanke på den inre marknaden genom att tillämpa de gemensamma bedömningsprinciper som anges i riktlinjerna för statligt stöd till jordbrukssektorn för åren 2000—2006 (2000/C 28/02) samt de åtgärdsspecifika reglerna, enligt vilka det inte förutsätts att medlemsländernas stödprogram innefattar en inkomstgräns av det slag som nämns ovan. De undantagsförfaranden i fråga om inkomstgränsen för lönearbete som ska införas genom den temporära lag som föreslås i propositionen bedöms inte i efterhand påverka de ovannämnda konsekvenser för konkurrensen som redan realiserats.

Om inkomstgränsen enligt det avträdelsestödprogram som anmäldes till kommissionen och som upphörde 2018 från början hade varit högre, skulle kommissionen ha bedömt den på grundval av riktlinjerna för jordbrukssektorn 2000—2006. I dessa riktlinjer förtecknas förtidspension och avträdelsestöd för olönsamma gårdar under samma åtgärd 8, och villkoren för stödåtgärderna är i stort sett desamma. När det gäller förtidspension finns det inget omnämnande av begränsningar av inkomster från annat håll, och i fråga om avträdelsestöd är skrivningen rentav den motsatta, med betoning på att stödmottagarens övergång till annan ekonomisk verksamhet ska underlättas. Riktlinjerna för jordbruket för åren 2007—2013 (2006/C 319/01) nämner inte heller något sådant villkor, och i de gällande riktlinjerna (2014/C 204/01) nämns inte längre någon åtgärd som gäller förtidspension. Inkomstgränsen har inte heller behandlats av kommissionen inom ramen för bedömningen av stödsystemets förenlighet med den gemensamma marknaden i kommissionens beslut åren 2002—2014 som gäller Finlands system. På grundval av formuleringarna i riktlinjerna kan det tolkas så att förekomsten av en inkomstgräns eller dess storlek sannolikt inte har varit avgörande för att kommissionen gett sitt godkännande till systemet med avträdelsestöd.

Ekonomiska konsekvenser

Utgifterna för avträdelsestödet betalas från anslaget under moment 30.10.42 (Avträdelsestöd och avträdelsepension, reservationsanslag 2 år) i statsbudgeten. Till följd av propositionen beräknas utgifterna för avträdelsestödet öka med cirka 550 000 euro. Utgiftsökningen har uppskattats på basis av att en del av stödmottagarna inte heller under tidigare år tillfälligt har lyft avträdelsestöd eftersom deras förvärvsinkomster varit för höga (avträdelsestödet har avbrutits). Dessa personer ska nu enligt propositionen kunna få avträdelsestöd. Extra utgifter uppkommer

RP 77/2021 rd

också på grund av sådana personer som är berättigade till avträdelsestöd och som har fortsatt med permanent förvärvsarbete och inte alls har lyft avträdelsestöd, men som i och med denna proposition eventuellt övergår till avträdelsestöd (avträdelsestödet är vilande). De kostnader som förorsakas av de ändringar som avses i propositionen täcks med anslaget för 2021 under ovannämnda momentet i statsbudgeten.

Som en följd av lagförslaget kommer det att vara möjligt för stödmottagare som har rätt till avträdelsestöd inom jordbruket att utföra annat förvärvsarbete än kommersiellt jordbruk utan att beloppet av den inkomst som tjänas in i arbetet påverkar rätten för avträdelaren att få avträdelsestöd.

De 72 personer vilkas avträdelsestöd har avbrutits på grund av annat förvärvsarbete vid den föreslagna lagens ikraftträdande kan ansöka om utbetalning av avträdelsestöd för perioden mellan den 1 mars och den 31 december 2021. Avträdelsestöd ska också börja betalas under motsvarande tidsperiod för de 20 stödmottagare vilkas avträdelsestöd är vilande på grund av annat förvärvsarbete. I fråga om dessa personer betalas det inte något avträdelsestöd, eftersom deras förvärvsinkomster överskrider den inkomstgräns som föreskrivs i lagarna om avträdelsestöd. Avträdelsestödet för dessa 92 personer är i genomsnitt cirka 877 euro i månaden på 2021 års nivå. Detta kommer att medföra en ökning av statens utgifter med uppskattningsvis cirka 550 000 euro under lagens giltighetstid, om en motsvarande andel som 2020 av dem vilkas avträdelsestöd har avbrutits eller är vilande ansöker om att utbetalningen av avträdelsestödet ska inledas från och med den 1 mars 2021.

Utgifterna för avträdelsestödet för personer som tidigare fått permanent avträdelsestöd och för personer för vilka avträdelsestödet börjar betalas i år har beaktats vid dimensioneringen av anslaget under momentet i budgeten 2021. Antalet avträdelare som kommer att beröras av propositionen är sammanlagt 1686.

Av dessa 1686 mottagare av avträdelsestöd som propositionen gäller uppskattas cirka 100 personer bli sysselsatta till följd av propositionen. Det genomsnittliga avträdelsestödet för dessa personer är 897 euro i månaden på 2021 års nivå. Eftersom medelåldern för dem som får avträdelsestöd är hög (61,6 år), bedöms inte alla stödmottagare få arbete. Stödmottagarna bedöms inte heller arbeta under hela den tid den föreslagna lagen gäller, utan det har bedömts att stödmottagarna kommer att arbeta i genomsnitt cirka tre månader på grund av att det arbete som utförs är säsongbetonat. Om 100 personer bland stödmottagarna utför förvärvsarbete i tre månader så att inkomstgränsen överskrids, kommer beloppet av avträdelsestöd att uppgå till uppskattningsvis cirka 300 000 euro, och detta belopp kommer inte att återkrävas av stödmottagarna. Om lagförslaget inte genomförs kommer de som får avträdelsestöd sannolikt inte att sysselsätta sig själva i större utsträckning än tidigare år så att inkomstgränsen överskrids, eftersom stödmottagarna känner till att detta skulle leda till återkrav av avträdelsestödet. Då kommer staten i vilket fall som helst att orsakas ovan angivna utgifter för avträdelsestöd.

För de personer som omfattas av avträdelsestödet och som börjar förvärvsarbete orsakas inte något avbrott i utbetalningen av avträdelsestödet, även om beloppet av de förvärvsinkomster som de intjänat i lönearbetet överskrider den inkomstgräns för annat förvärvsarbete som anges i lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk och i lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare. Detta bedöms uppmuntra dem som får avträdelsestöd att temporärt övergå till förvärvsarbete under de omständigheter som uppstått till följd av covid-19-epidemin.

Genom att de som får avträdelsestöd sporras att söka sig till sådana sektorer som omfattas av försörjningsberedskapen i samhället och inom vilka det råder brist på arbetskraft, och de därmed kommer att betala skatt på förvärvsarbete, innebär detta att beloppet av statens beskattningsbara

inkomster av förvärvsinkomster också kommer att öka 2021. Det går inte att lägga fram några exakta uppskattningar av hur många mottagare av avträdelsestöd som kommer att börja förvärvsarbeta.

5 Remissvar

Det kom in sammanlagt sju remissyttranden inom utsatt tid. På allmän nivå ansågs propositionens mål vara bra och värda att understödja. Finansministeriet konstaterade att grunderna för de kostnader som föranleds av de ändringar som avses i propositionen har specificerats i propositionen. Ministeriet konstaterade dessutom att kostnaderna enligt propositionen ska täckas inom ramen för anslaget för 2021 under moment 30.10.42 (Avträdelsestöd och avträdelsepension) i statsbudgeten. Arbets- och näringsministeriet ansåg att propositionen är motiverad med tanke på försörjningsberedskapen, eftersom den för sin del kan påverka tillgången på viktigt säsongsarbetskraft inom jordbruket genom kompetent arbetskraft. Justitieministeriet och social- och hälsovårdsministeriet hade inget att yttra om propositionen. Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt hade inget att anmärka på i fråga om den föreslagna lagens innehåll. Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt konstaterade att den föreslagna lagen till sitt innehåll motsvarar den lag som gällde 2020, vilket gör verkställandet av den föreslagna lagen smidigare vid Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt. Livsmedelsverket ansåg att de föreslagna förslagen är bra, och Livsmedelsverket hade inget att anmärka på de föreslagna ändringarna. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry understödde propositionen.

Remissvaren medförde inget behov att ändra paragraferna eller motiveringen.

6 Specialmotivering

1 §. Tillämpningsområde. I 1 § avgränsas tillämpningsområdet för den föreslagna lagen så att den med anledning av de exceptionella omständigheter som orsakas av covid-19-epidemin ska tillämpas på vissa villkor inom avträdelsestödet för jordbruket som gäller inledande av betalning av avträdelsestöd, betalning av avträdelsestöd, avbrytande av betalning av avträdelsestöd och avträdelsestödtagarens skyldighet att lämna uppgifter och som temporärt ska iakttas i lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk (612/2006) och i lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare (1293/1994).

Den föreslagna lagen utgör speciallagstiftning i förhållande till den ovannämnda stödlagstiftningen. Den utgör ett tidsbegränsat undantag från den berörda stödlagstiftningen och har ett begränsat tillämpningsområde.

2 §. Inledande av betalning av avträdelsestöd. Paragrafen gäller situationer där betalningen av avträdelsestöd ännu inte har inletts. I 1 mom. föreslås en bestämmelse om att även om beloppet av avträdares förvärvsinkomster av annat arbete än bedrivande av kommersiellt jordbruk eller leveransarbete i skogsbruket kan uppskattas vara minst 523,61 euro per månad justerat med den lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare, kan avträdelsestöd undantagsvis börja betalas till avträdares trots bestämmelserna i 14 § 1 mom. och 38 § 1 mom. 3 punkten i lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk. Avträdelsestöd ska enligt den föreslagna 3 § kunna betalas under lagens giltighetstid, dvs. till och med den 31 december 2021.

I 2 mom. föreslås en bestämmelse om att avträdares skriftligen ska underrätta Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt om att han eller hon ansöker om att betalningen av avträdelsestöd ska inledas. En skriftlig anmälan från avträdares ska vara en förutsättning för att Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt ska kunna inleda betalningen av avträdelsestödet. Den skriftliga anmälan

RP 77/2021 rd

ska enligt förslaget göras senast den 31 december 2021, för att stödet ska kunna betalas ut retroaktivt tidigast från och med den 1 mars 2021.

3 §. *Betalning av avträdelsestöd och avbrytande av betalning.* I 1 mom. föreslås bestämmelser om att avträdelsestöd, trots vad som föreskrivs i 45 § 1 mom. i lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk och 25 § 1 mom. i lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare, undantagsvis ska betalas även om den som får avträdelsestöd förvärvsarbetar och förtjänar minst 523,61 euro per månad justerat med den lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare. Om avträdelsestödet vid ikraftträdandet av lagen redan har varit avbrutet på grund av annat förvärvsarbete, ska Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt enligt förslaget betala avträdelsestöd retroaktivt till avträdaren tidigast från och med den 1 mars 2021.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om att Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt inte ska få avbryta betalningen av avträdelsestöd i de fall som avses i 45 § 2 mom. i lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk och i den första meningen i 25 § 2 mom. i lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare, dvs. i situationer där den som får avträdelsestöd har andra förvärvsinkomster till ett belopp av minst 523,61 euro i månaden justerade med den lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare.

4 §. *Avträdelsestödtagarens skyldighet att lämna uppgifter.* I paragrafen föreslås bestämmelser om att den som får avträdelsestöd undantagsvis inte ska vara skyldig att anmäla sina förvärvsinkomster i de fall som avses i 49 § 2 mom. 2 punkten i lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk eller i de fall som avses i 30 a § 1 mom. i lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare och som närmare anges i 22 § 2 punkten i förordningen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare.

5 §. *Ikraftträdande.* Den föreslagna lagen avses träda i kraft så snart som möjligt och gälla till utgången av 2021. Lagen föreslås bli tillämpad retroaktivt från och med den 1 mars 2021, för att säkerställa att stödmottagarna behandlas lika med hänsyn till sådana stödmottagare som under undantagsförhållanden redan har hunnit arbeta i en sådan omfattning att det inte har betalats stöd till dem, eftersom de har överskridit den inkomstgräns för annan förvärvsinkomst som anges i lagarna om avträdelsestöd. Förvärvsinkomst som tjänats in den 1 mars 2021 eller därefter och senast den 31 december 2021 beaktas inte. Det belopp som anges i 2 och 3 § i den föreslagna lagen ska motsvara värdet 1 (ett) år 2004 för den lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare.

7 Ikraftträdande

Det föreslås att lagen träder i kraft så snart som möjligt och gäller till utgången av 2021. Statsrådet konstaterade den 1 mars 2021 i samverkan med republikens president att det på grund av coronavirusläget råder undantagsförhållanden i landet. För att säkerställa att avträdarna behandlas lika föreslås det att lagen tillämpas retroaktivt från och med den 1 mars 2021.

8 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Det föreslås att bestämmelser om de föreslagna temporära undantagsförfarandena ska utfärdas genom lag. I lagförslaget ingår inga bemyndiganden att utfärda förordning som behöver bedömas med hänsyn till 80 § i grundlagen. Bestämmelserna om undantagsförfarandena är exakta och uppfyller kraven enligt den laglighetsprincip som anges i 2 § 3 mom. i grundlagen.

RP 77/2021 rd

I 6 § 1 mom. i grundlagen ingår en generalklausul om jämlikhet, enligt vilken alla är lika inför lagen. Jämlikhetsbestämmelsen gäller också lagstiftaren (RP 309/1993 rd). I 6 § 2 mom. i grundlagen kompletteras jämlikhetsklausulen med ett diskrimineringsförbud. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande om stöd till skogsbruket (GrUU 46/2006 rd) bl.a. konstaterat att det å andra sidan är karaktäristiskt för lagstiftningen att den på grund av ett acceptabelt allmänt intresse särbehandlar människor bl.a. för att främja verklig jämlikhet. Med hänsyn till förarbetena till reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna och grundlagsutskottets praxis har det dessutom ansetts att inga skarpa gränser för lagstiftarens prövning kan härledas ur jämlikhetsprincipen då reglering i överensstämmelse med den rådande samhällsutvecklingen eftersträvas (RP 309/1993 rd, s. 46, GrUU 59/2002 rd, s. 2, GrUU 1/2006 rd, s. 2, GrUU 38/2006 rd, s. 2). Det väsentliga är huruvida särbehandlingen kan motiveras på ett sätt som är godtagbart med hänsyn till systemet för de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993 rd, s. 48, GrUU 14/2006 rd, s. 2, GrUU 25/2006 rd, s. 2).

Grundlagsutskottet har bedömt jämlikheten i samband med olika bestämmelser om stöd (GrUU 32/2000 rd, s. 2, GrUU 14/2003 rd, s. 4, GrUU 46/2006 rd, s. 2, GrUU 4/2008 rd, s. 3, GrUU 37/2010 rd, s. 3 och GrUU 58/2016 rd, s. 4—5). Utskottet har bl.a. i sitt utlåtande om stöd till skogsbruket konstaterat att enbart ett geografiskt kriterium inte kan godkännas som godtagbar grund för särbehandling med tanke på 6 § 2 mom. i grundlagen (GrUU 59/2001 rd, s. 2/I), medan däremot strävan att göra markägarna sinsemellan mer jämlika och samtidigt främja god vård och användning av skogarna och därigenom skydda miljön är godtagbara grunder för särbehandling. Utskottets slutsats var att med beaktande av att det är frivilligt för skogsägarna att ansöka om stöd och att stöden beviljas enligt prövning så spelar lagstiftningen en ganska liten roll för jämlikheten mellan skogsägarna och är därmed inget problem med tanke på jämlikhetsbestämmelsen i grundlagens 6 § (GrUU 46/2006 rd, s. 2).

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande GrUU 18/2006 rd till ett förslag om ändring av de lagar som gäller avträdelsetöd bl.a. konstaterat att avträdelsetödet har flera kopplingar till pensionsystemet, men i konstitutionellt hänseende kan det inte jämföras med vare sig ålders- eller invalidpension. Det handlar inte om utkomstskydd vid arbetslöshet och kan inte heller anses ingå i lagstiftning enligt 19 § 2 mom. i grundlagen som ska trygga en försörjning. Rätten till avträdelsetöd intjänas inte heller enligt intjäningsprincipen på ett sådant sätt att den behöver granskas med tanke på grundlagens 15 § som gäller egendomsskydd (GrUU 30/2005 rd, s. 2, GrUU 60/2002 rd, s. 2—3, GrUU 9/1999 rd, s. 2—3). Här handlar det om lagstiftning om att bedriva jordbruk (GrUU 18/2006 rd).

Den föreslagna regleringen gäller ett temporärt undantag från tillämpningen av vissa villkor som gäller utbetalning av sådant avträdelsetöd som redan beviljats inom ramen för systemen för avträdelsetöd inom jordbruket. Propositionens konsekvenser innebär att beloppet av den förvärvsinkomst som en avträdare intjänat i förvärvsarbete inte kommer att påverka hans eller hennes rätt att få avträdelsetöd under de omständigheter som uppstått till följd av covid-19-epidemin under tiden från den 1 mars till och med den 31 december 2021. Såsom ovan har konstaterats kan avträdelsetödet betraktas som ett pensionsliknande stöd, och stödet har flera kopplingar till pensionssystemet, men i konstitutionellt hänseende kan det inte jämföras med vare sig ålders- eller invalidpension. Det handlar inte heller om utkomstskydd vid arbetslöshet och det kan inte anses ingå i lagstiftning enligt 19 § 2 mom. i grundlagen som ska trygga en försörjning. Rätten till avträdelsetöd intjänas inte heller enligt intjäningsprincipen på ett sådant sätt att den behöver granskas med hänsyn till det egendomsskydd som garanteras i 15 § i grundlagen. Med beaktande av det som anförs ovan är det uppenbart att det rör sig om en mycket speciell stödform som i tiderna har införts i syfte att förbättra jordbruksstrukturen, och det är således inte ens möjligt att i praktiken bedöma hur de föreslagna, temporära bestämmelserna

om villkoren för utbetalning av stöd förhåller sig till andra stöd. Med tanke på jämställdhetsprincipen kan den reglering som föreslås i propositionen, som har som mål att i syfte att säkerställa försörjningsberedskapen och livsmedelssäkerheten under de omständigheter som uppstått till följd av covid-19-epidemin trygga de arbetsuppgifter som är kritiska med tanke på primärproduktionen, under de rådande förhållandena anses tjäna ett motiverat och acceptabelt samhällseligt intresse. Det är dessutom frivilligt att ansöka om avträdelsestöd och stödet beviljas enligt prövning.

För att de stödmottagare som upphört med att bedriva jordbruk och som före ikraftträdandet av den föreslagna lagen under undantagsförhållandena har arbetat över den inkomstgräns för annan förvärvsinkomst som anges i lagarna om avträdelsestöd ska behandlas jämlikt i den föreslagna lagen i förhållande till sådana mottagare av avträdelsestöd som inte före ikraftträdandet har arbetat över den föreskrivna inkomstgränsen, bör den föreslagna lagen i enlighet med propositionen tillämpas retroaktivt. Avsikten är att lagen ska tillämpas retroaktivt från den tidpunkt då statsrådet i samverkan med republikens president 2021 konstaterade att det på grund av covid-19-epidemin råder undantagsförhållanden i landet, dvs. den 1 mars 2021. Till de stödmottagare som upphört med att bedriva jordbruk och som före ikraftträdandet av den föreslagna lagen under de omständigheter som uppstått till följd av covid-19-epidemin har arbetat över den inkomstgräns för annan förvärvsinkomst som anges i lagarna om avträdelsestöd, ska det enligt förslaget betalas retroaktivt avträdelsestöd från och med den 1 mars 2021. Genom retroaktiv tillämpning av lagen säkerställs det således att stödmottagarna behandlas lika inför den föreslagna lagen under undantagsförhållandena. Lagen avses vara temporär och gälla till och med den 31 december 2021. När det gäller försörjningsberedskapen sträcker sig behovet av den säsongsarbetskraft som är kritisk med tanke på primärproduktionen från planteringsarbetena på våren ända till skörden som pågår till oktober. I och med att covid-19-epidemin fortsätter kan eventuella insjuknanden på grund av viruset exempelvis på gårdarna dessutom medföra ett akut behov av kompetent och erfaren extra arbetskraft ännu vid slutet av året. Att bestämmelserna i propositionen föreslås vara i kraft till utgången av 2021 kan därför anses vara motiverat och nödvändigt.

Propositionen har inga direkta konsekvenser för tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. I propositionen handlar det är inte om exempelvis en subjektiv rättighet, utan om att de villkor för utbetalningen av ett stöd som redan tidigare beviljats avträdelaren i syfte att förbättra jordbruksstrukturen och som hänför sig till inkomstgränsen för annan förvärvsinkomst ska tillämpas temporärt, på ett sätt som gör det möjligt för den som upphört med att bedriva jordbruk att arbeta i lönearbete under de omständigheter som uppstått till följd av covid-19-epidemin utan att mängden arbete påverkar avträdelarens rätt att undantagsvis få avträdelsestöd fram till utgången av 2021.

Med stöd av 18 § 1 mom. i grundlagen som gäller näringsfrihet har var och en rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Vidare ska det allmänna med stöd av 2 mom. bl.a. främja sysselsättningen. I propositionen föreslås inga nya begränsningar för beviljande av stöd, och den begränsar inte de förmåner som redan beviljats stödmottagarna på ett sätt som kunde bli problematiskt med tanke på den näringsfrihet som tryggas genom bestämmelserna i 18 § i grundlagen. Tvärtom bedöms de temporära bestämmelser som ingår i propositionen i fråga om jord- och skogsbruksministeriets ansvarsområde ha en sysselsättningsfrämjande effekt med tanke på tryggandet av försörjningsberedskapen under de omständigheter som uppstått till följd av covid-19-epidemin, i synnerhet inom primärproduktionen inom jordbruk och trädgårdsodling, t.ex. i uppgifter som gäller husdjursproduktionen och djurskötseln och djurhälsan men också i andra uppgifter, såsom exempelvis i säsongbetonade uppgifter inom jordbruket.

RP 77/2021 rd

På de grunder som anförts ovan anses att propositionen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om vissa temporära förfaranden som med anledning av covid-19-epidemin tillämpas på inkomstgränsen för avträdelsestöd inom jordbruket

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs det, på grund av de exceptionella omständigheter som orsakas av covid-19-epidemin, om temporära undantag i fråga om vissa av de villkor enligt lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk (612/2006) och lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare (1293/1994) som gäller inledande av betalning av avträdelsestöd, betalning av avträdelsestöd, avbrytande av betalning av avträdelsestöd och avträdelsestödtagarens skyldighet att lämna uppgifter.

2 §

Inledande av betalning av avträdelsestöd

Trots vad som föreskrivs i 14 § 1 mom. och 38 § 1 mom. 3 punkten i lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk, kan betalningen av avträdelsestöd till avträdelaren inledas även om avträdelarens förvärvsinkomster av annat arbete än bedrivande av kommersiellt jordbruk eller leveransarbete i skogsbruket kan uppskattas vara minst 523,61 euro per månad justerat med den lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006).

Inledande av betalning av avträdelsestöd förutsätter dessutom att avträdelaren skriftligen underrättar Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt senast den 31 december 2021 om att han eller hon ansöker om inledande av betalning av avträdelsestöd.

3 §

Betalning av avträdelsestöd och avbrytande av betalning

Trots vad som föreskrivs i 45 § 1 mom. i lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk och 25 § 1 mom. i lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare betalas det avträdelsestöd även om den som får avträdelsestöd förvärvsarbetar och förtjänar minst 523,61 euro per månad justerat med den lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare.

Betalningen av avträdelsestöd får inte avbrytas i de fall som avses i 45 § 2 mom. i lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk eller när pensionsanstalten får kännedom om en omständighet på grund av vilken avträdelsestöd enligt 25 § 1 mom. i lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare inte får betalas.

RP 77/2021 rd

4 §

Avträdelsestödtagarens skyldighet att lämna uppgifter

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 49 § 2 mom. 2 punkten i lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk och 30 a § 1 mom. i lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare är den som får avträdelsestöd inte skyldig att anmäla omständigheter som avses i de bestämmelserna.

5 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 2021 och gäller till och med den 31 december 2021.

Denna lag tillämpas på förvärvsinkomst som intjänats i arbete som utförts mellan den 1 mars och den 31 december 2021, nämnda dagar medräknade. Det belopp som anges i 2 och 3 § motsvarar värdet 1 (ett) år 2004 för den lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare.

Helsingfors den 6 maj 2021

Statsminister

Sanna Marin

Jord- och skogsbruksminister Jari Leppä